

« Η εκπαίδευση είναι μια πράξη αγάπης, επομένως μια πράξη θάρρους. Δεν πρέπει να φοβάται την αντιπαράθεση, την ανάλυση της πραγματικότητας, τη δημιουργική συζήτηση, αν δε θέλει να καταλήξει σε παρωδία».

(Πάουλο Φρέιρε, βραζιλιάνος παιδαγωγός)

Όταν η εκπαίδευση καταλήγει σε παρωδία συμβαίνει ότι περιγράφει το παρακάτω τραγούδι:

«*ΑΚΟΜΗ ΕΝΑ ΤΟΥΒΛΟ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ.*

Δεν έχουμε ανάγκη από άλλη εκπαίδευση.

*Δεν έχουμε ανάγκη από έλεγχο της σκέψης
ούτε από μαύρο σαρκασμό μέσα στην τάξη.*

Ε, δάσκαλοι, αφήστε τα παιδιά ήσυχα.

Ε, δάσκαλοι αφήστε εμάς τα παιδιά ήσυχα.

Όλοι είναι ένα τούβλο στον τοίχο.

Όλοι είσαστε ακόμη ένα τούβλο στον τοίχο».

(The Pink Floyd, The Wall, στίχοι Roger Waters, 1979)

α. Για ποιους λόγους η εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί πράξη αγάπης και θάρρους ;

β. Να αναλύσετε, σύμφωνα με την παραπάνω άποψη, τις προϋποθέσεις ώστε να μη καθίσταται παρωδία η εκπαίδευση σήμερα.

Με αφορμή τα παραπάνω κείμενα, να συνθέσετε ένα δικό σας κείμενο αποδεικτικού λόγου που θα απαντά διεξοδικά στα ερωτήματα

ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

Αξιοποίηση του δεδομένου:

-Η εκπαίδευση ως πράξη και αλληλεπίδραση.

Η εκδήλωση αγάπης απαραίτητη προϋπόθεση για επιτυχία σκωπών εκπαίδευσης:

Βάση επικοινωνίας

Αμοιβαία εμπιστοσύνη και ειλικρίνεια.

Η συστηματική μορφή αγωγής που παρέχεται από το θεσμό της εκπαίδευσης καθορίζει τον τρόπο σκέψης και τον τρόπο ζωής των νεαρών μελών μιας κοινωνίας. Η εκπαίδευση αποτελεί από αυτή την άποψη *«νευρολογικό» θεσμό*, ο οποίος επηρεάζει όλες τις παραμέτρους της κοινωνικής ζωής. Βασικό χαρακτηριστικό της εκπαίδευσης είναι η επικοινωνιακή σχέση που διαμορφώνεται ανάμεσα στους δύο βασικούς παράγοντες, το δάσκαλο και το μαθητή. Η σχέση αυτή είναι μια δυναμική αλληλεπίδραση, της οποίας η λειτουργία κρίνει το αποτέλεσμα του εκπαιδευτικού έργου. Αυτό, είναι δημιουργικό και διακρίνεται από ωφέλιμες κοινωνικές προεκτάσεις εφόσον η αλληλεπίδραση μέσα στη σχολική τάξη χαρακτηρίζεται από αγάπη και θάρρος.

Βασική επιδίωξη των φορέων της εκπαίδευσης είναι η μετάδοση χρήσιμων γνωστικών και κοινωνικών εμπειριών στους νέους ανθρώπους. Μια τέτοια μετάδοση απαιτεί το ειλικρινές ενδιαφέρον από την πλευρά αυτού που είναι ο φορέας των εμπειριών, δηλαδή, του παιδαγωγού. Αυτός μπορεί να ελέγχει την ποσότητα και την ποιότητα των εμπειριών που πρέπει να αφομοιωθούν από τους νέους. Γι' αυτό οφείλει να συμπεριφέρεται προς αυτούς με διάθεση κατανόησης και να εκδηλώνει την παιδαγωγική του παρέμβαση με ή πιο τρόπο.

Η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση εντός της τάξης είναι αποδοτική εφόσον υπάρχει ειλικρίνεια και αμοιβαία εμπιστοσύνη ανάμεσα στο δάσκαλο και στο μαθητή. Έτσι είναι δυνατό να υπάρξει ένας δημιουργικός διάλογος με τον οποίο θα επιλύονται τα προβλήματα που προκύπτουν. Στο πλαίσιο αυτού του διαλόγου απαιτείται η ανθρωπιστική αντιμετώπιση του μαθητή. Αυτή χρειάζεται για την καλοπροαίρετη προσέγγιση

Ο «παιδαγωγικός έρωτας».

Το θάρρος ως προέκταση της αγάπης.

κατάργηση εγωισμού

Χωρίς αγάπη και θάρρος η εκπαίδευση γίνεται παρωδία.

Συνιστώσες της «παρωδίας»:

Αποτροπή της παρωδίας:

Με διάλογο

Με σεβασμό ιδιαιτερότητας

Με φαντασία

Εγκατάλειψη αυθεντίας - αλαζονείας.

Ενθάρρυνση - Αποθάρρυνση

των νεανικών προβληματισμών και προβλημάτων και απορρέει μόνο από την ενεργοποίηση συναισθημάτων αγάπης και ανεικτικότητα.

Ο παιδαγωγός αγαπά το μαθητή του, όχι μόνο γι' αυτό που είναι αλλά γι' αυτό που μπορεί να γίνει με τη δική του μεσολάβηση. Ο μαθητής λόγω έλλειψης εμπειριών είναι «αδύναμος» και έχει ανάγκη από καθοδήγηση ώστε να αντιμετωπίσει με επιτυχία τα προσωπικά και συλλογικά του προβλήματα. Σ' αυτήν την καθοδήγηση ο παιδαγωγός οφείλει να εκδηλώνει πίστη στις δυνατότητες του μαθητή του και να πιστεύει στο ότι αυτές μπορούν να μετατραπούν σε ικανότητες, εφόσον ο ίδιος παρέχει τα κατάλληλα ερεθίσματα. Άμεσο αποτέλεσμα μιας τέτοιας στάσης είναι η τόνωση της αυτοπεποίθησης του μαθητή και η δυναμική του εξέλιξη.

Μια πτυχή της αγάπης στην παιδαγωγική σχέση δασκάλου και μαθητή είναι το θάρρος. Ο παιδαγωγός επιδιώκοντας την υπεύθυνη καθοδήγηση πάντοτε λέει την αλήθεια στο μαθητή του. Η αλήθεια όμως απαιτεί το θάρρος καθώς πολλές φορές θίγει τον εγωισμό του άλλου φέρνοντάς τον αντιμέτωπο με αρνητικά στοιχεία της προσωπικότητάς του. Με δεδομένο δε ότι ο μαθητής μπορεί να αντιδρά δυναμικά σε οτιδήποτε θίγει τον εγωισμό του, η έκφραση της αλήθειας από μέρους του δασκάλου μπορεί να προκαλέσει ποικίλες εντάσεις. Οι εντάσεις αυτές, βέβαια, εκτονώνονται μέσω της αγάπης. Ο συνδυασμός θάρρους και αγάπης απαιτείται ως στοιχείο ανάσχεσης του εγωισμού, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει το μαθητή στην εκ των προτέρων απόρριψη του δασκάλου, ενώ το δάσκαλο στον αυταρχισμό.

Η αποτυχημένη επικοινωνία δασκάλου - μαθητή προκαλεί τον εκφυλισμό του σκοπού της εκπαίδευσης και τη μεταβάλλει σε ένα χώρο συμβατικό. Οι σχέσεις γίνονται τυπικές και υποκριτικές, ενώ αναπτύσσονται ποικίλοι μηχανισμοί ψυχολογικής πίεσης. Ο μαθητής εκλαμβάνει το σχολείο ως χώρο όπου επικρατεί αυταρχική επιβολή απόψεων, ως άκαμπτο σύστημα που δεν μπορεί να απελευθερώσει τις δυνατότητές του και να τον βοηθήσει στην ατομική του ολοκλήρωση. Δεν είναι διατεθειμένος να δεχτεί καλοπροαίρετα την παρέμβαση του δασκάλου, δεν αξιοποιεί τα ερεθίσματα που δέχεται και απορρίπτει την εκπαίδευση ολοκληρωτικά. Το αποτέλεσμα είναι η εκπαίδευση να γίνεται παρωδία καθώς γελιοποιούνται οι στόχοι της.

Η παρουσία του εποικοδομητικού διαλόγου είναι παράγοντας που καθιστά την εκπαίδευση δημιουργικό χώρο και αποτρέπει την παρωδία. Ο διάλογος ανάμεσα στο δάσκαλο και στο μαθητή πρέπει να χαρακτηρίζεται από μετριοπάθεια και από την αποδοχή της όποιας ιδιαιτερότητας των συνομιλητών. Ο διάλογος αυτός είναι επιβεβλημένο να προωθεί τη διατύπωση μη συμβατικών απόψεων, από τις οποίες συνήθως προκύπτουν νεωτεριστικές απόψεις για την αντιμετώπιση της ζωής. Ο μαθητής καθίσταται ικανός να αξιοποιήσει τη φαντασία και τη δημιουργικότητά του και να αποδεχτεί την εκπαίδευση ως χώρο ανανέωσης, στήριξης καινοτομιών και διοχέτευσης του προσοδευτισμού του.

Στο πλαίσιο του αποδοτικού διαλόγου, ο παιδαγωγός οφείλει να εγκαταλείψει την αλαζονεία, η οποία μπορεί να προέρχεται από την επίκληση της αυθεντίας του. Αντίθετα, η συμπεριφορά του πρέπει να κρίνεται ως συμπεριφορά καθοδηγητή. Εγκαταλείποντας ο παιδαγωγός τον αυταρχισμό, έχει χρέος να εφαρμόζει την επικοινωνιακή μέθοδο διδασκαλίας, η οποία στηρίζεται στην ενθάρρυνση ή αποθάρρυνση του μαθητή. Η αποθάρρυνση απαιτείται κάθε φορά που ο μαθητής εκδηλώνει αρ-

Συμμετοχή του μαθητή

Το σχολείο ως χώρος ελεύθερης απόδειξης («ανοιχτό» σχολείο).

Σύνδεση σχολείου - πραγματικότητας.

Το ελεύθερο σχολείο ως «μοχλός» ανανέωσης της κοινωνίας.

νητική συμπεριφορά και στοχεύει στην αποτροπή της στο μέλλον. Έτσι, το στοιχείο που χαρακτηρίζει τη σχέση παιδαγωγού - μαθητή είναι η αυθεντική επικοινωνία και όχι η τιμωρία ή ο φόβος για την ποινή.

Η επικοινωνία στο χώρο της εκπαίδευσης ενθαρρύνει την άμεση συμμετοχή του μαθητή στη σχολική ζωή. Αυτός μπορεί να εκφράζει ελεύθερα τις προσωπικές του απόψεις, να γονιμοποιεί δημιουργικά τον εκπαιδευτικό χώρο με πρωτότυπες και ενδιαφέρουσες απόψεις. Συνειδητοποιεί πως ο ίδιος αποτελεί το κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ο χώρος του σχολείου γίνεται οικείος γι' αυτόν. Γίνεται χώρος ελευθερίας, ο οποίος αποδέχεται την όποια εκδήλωση πρωτοβουλίας και αυτενέργειας από μέρους του. Ο μαθητής αφομοιώνει την προσφερόμενη γνώση μέσα από διαδικασίες βιωματικής μάθησης, οι οποίες προϋποθέτουν την εκδήλωση προσωπικών επιλογών.

Οι επιλογές του μαθητή όμως πρέπει να σχετίζονται άμεσα με την πραγματικότητα που επικρατεί τόσο στο στενό πλαίσιο της εκπαίδευσης όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Η εκπαίδευση γίνεται παρωδία όταν καλλιεργεί ψευδαισθήσεις στο νέο άνθρωπο και τον απομακρύνει από την αλήθεια. Η βίωση της πραγματικότητας μέσω της εκπαίδευσης φέρνει το μαθητή αντιμέτωπο με τα προβλήματα του κοινωνικού του χώρου και έτσι τον καθιστά ικανό να παρέμβει δυναμικά και δημιουργικά με σκοπό την επίλυσή τους. Η άμεση δε επαφή σχολείου και πραγματικότητας καθιστά την εκπαιδευτική διαδικασία κοινωνική λειτουργία, η οποία αναθεωρεί τη δομή και τη σύνθεση της κοινωνίας και προετοιμάζει επαρκώς το νέο άνθρωπο για την πραγματική ζωή.

Η επιτυχημένη παρέμβαση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην προσωπικότητα του νέου ανθρώπου συμβάλλει στην ανανέωση της κοινωνίας. Δημιουργεί ελεύθερες και αυτόνομες προσωπικότητες, οι οποίες διαθέτουν τα εσωτερικά εφόδια να αντιμετωπίσουν με τόλμη και δημιουργική φαντασία τη ζωή. Για να είναι, όμως, τόσο δημιουργική η εκπαίδευση, είναι ανάγκη να μεταβάλει τη σημερινή της μορφή και να κινηθεί προς την υιοθέτηση της αντιαυταρχικής, ελεύθερης και μη συμβατικής αγωγής. Εγκαταλείποντας τα άκαμπτα πρότυπα πειθαρχίας και πειθαναγκασμού οφείλει να απελευθερώσει την ενεργητικότητα και την πρωτοβουλία των νέων.